

מילואים

הלכות קריאת שמע סימן פו פח

המשך מעמוד קודם

14) וכן לענין אכילת חלת חוץ לארץ על ידי כהן שטבל לקריו, כתב לקמן (סי' תנו ס"ק כא) שטוב להיזהר לאוכלה מיד אחר הטבילה קודם שיטיל מים, שמא יטיל מים חלוקים או עכורים שיש בהם חשש קרי ויצטרך לחזור ולטבול.

[משנ"ב ס"ק ה]

גְּדָה¹⁵.

15) ובטעמם של האוסרים כתב המור וקציעה (ד"ה ושמא), שבשעה שהדמים שותתים ממנה הרי הם טינוף כמו קרי דומים לצואה. וכן כתב התורת חיים (ווננפלד, סי' כז) שראיית דמה דומה לצואה. והתורת חיים (סופר, ס"ק ד) כתב שכך נראה מדברי הבשמים ראש, אולם לדעתו דינה כמי שיורד לו דם מהטחורים, שכתב בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' שטו) שכשאינו בא מהמעין, הרי הוא כדם היוצא ממכה, שאם אין לו ריח רע מותר להתפלל לידו.

לכל הדעות מותר. אמנם הביא (שם) שבספר חסידים (סי' תקט) מוכח שאפילו על בגדיו ומכוסה יש לרוחצו או לפושטו, שלא יהיה דבוק בו הטומאה, ומכל שכן כשנכשל ח"ו על ידי קרי שלא יהיה לו למזכרת איסור.

13) אמנם לגבי טבילת ערב יום כיפור, כתב לקמן (סי' תרו ס"ק כא) בשם המג"א, שאף למי שסובר שטעם הטבילה בערב ראש השנה ויום כיפור הוא משום קרי, וכבר טבל בערב ראש השנה ולא ראה עור קרי, בכל זאת צריך לטבול פעם נוספת בערב יום כיפור, והמג"א כתב שהטעם הוא שמא ראה מים חלוקים או עכורים, והמחצה"ש (שם) כתב בשם הא"ר, שהטעם מצד שטבילת ערב יום כיפור חמורה יותר. והטובלים לטומאת קרי בתקנת עזרא, ובפרט מי שהוא חולה או זקן, כתב בביה"ל שם (סי' ד"ה משום) שצריכים להיזהר להטיל מימיהם קודם שיתבילה, כדי שלא יטמאו אחריה בהטלת המים.

הלכות תפילה סימן צ

המשך מעמוד קכב

לצורך בריאותו, אך אם הוא לצורך פרנסתו, כתב שם שאינו עושה איסור בזה, אך לצורך כזה אין להכניס את עצמו לכך.

29) וכן עובדים שהמעביד שלהם מקפיד שלא יצאו באמצע העבודה לתפילה בציבור, כתב לקמן (סי' קי ס"ק יב) שיכולים להתפלל ביחידות.

וכשדר במקום שאין בו מניין לתפילה, כתב הגר"ז אויערבך (תפילה כהלכתה פ"ח הע' ה) שמשמע בש"ע לעיל (סי' נה ס"ב) שרק לימים ובראים צריך להוציא הוצאות כדי לשכור אנשים להשלים מנין, אבל בשאר ימות השנה אינו צריך, ואף שבכל מצוות דרבנן צריך להוציא ממון כפי הנצרך לקיימן, לתפילה בציבור לא צריך, וכמו שמצינו שגם בנוגע לטורח הגוף הגבילו חכמים כמה צריך ללכת בשביל תפילה בציבור, וכמבואר בש"ע להלן (ט"ז).

בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' ו) שעדיף שיצא לתפילה בציבור ולא לקריאת התורה, אך אם בציבור קשה לו לכוון יותר מבביתו, עדיף שיתפלל בביתו ויצא לקריאת התורה.

27) ומי שבאפשרותו להתפלל בציבור רק תפילת שחרית או רק תפילת מוסף, כתב הגר"ח קניבסקי (שאלת רב עמ' קפח) שעדיף להתפלל עמהם שחרית שהיא בקשת רחמים, מה שאין כן תפילת מוסף שהיא רק בגדר יושלמה פרים שפתינו'.

[משנ"ב ס"ק נט]

שְׁמַשׁ כְּחוֹ אֶף שְׁאִינוּ חוֹלָה²⁸ וכו', יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ בְּיַחֲדוּתוֹ.

28) וכשולצור בריאותו או פרנסתו צריך להיות במקום שיודע שלא יהיה לו שם מנין, כתב הגר"ז אויערבך (תפילה כהלכתה פ"ח ט"ט) שמותר לשהות שם, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' כא) לענין השהיה שם

הלכות תפילה סימן צ

המשך מעמוד קכג

62) ובית מדרש שמויעד רק לומר בו שיעור שעה או שתיים ביום, כתב התורת חיים (סופר, ס"ק כג) שאין לו חשיבות יותר מבית הכנסת, וכמו שמשמע ברבינו יונה בברכות (ד, א בדפי הרי"ף) שכתב שאם אומרים בו דרשות לפי שעה אין לו מעלת בית המדרש, שכן מעלת בית המדרש היא בכך ששם קביעות התורה וההוראות בכל יום, מה שאין כן בית מדרש ובית כנסת שאומרים בהם דרשות לפי שעה.

63) וכשהוא עצמו לומד באותו בית מדרש, כתב המעדני יום טוב (ברכות פ"א סי' ז אות ע) שיש מעלה להתפלל במקום שיושב בשעת הלימוד.

64) אמנם, בישובים קטנים שיש חשש שיתבטל המנין בבית הכנסת, כתב לעיל (סי' נה ס"ק עג) שילכו להתפלל בבית הכנסת. וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק נו]

מְפָנֵי שְׁמִבְטֵל מְלַמְּדוֹ בְּשַׁעַת הַלִּיקְתָּ⁶⁵.

65) ואף שבזמננו אין תלמיד חכם בדרגה של 'תורתו אומנותו' כרשב"י וחבריו שיהיה פטור מתפילה (כדלקמן בש"ע לקמן סי' קו ס"ב) ובמשנ"ב שם ס"ק ו', כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' לא)

הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פ"ח הע' ע) שברוכב על גבי בהמה שיש טירחא וקושי בדבר דינו של רוכב כמהלך, מה שאין כן בנוסע במכונית שאין טירחא, משערים לפי משך זמן הילוך מיל. וכן הורה הגר"ש אלישיב (פניני תפלה עמ' קכ) שעבור תפילה בציבור צריך לסייע 18 דקות.

[משנ"ב ס"ק נג]

מְנִי בְּהוֹלֵךְ לְדָבָר לְשֹׁת⁶⁰.

60) וכתב הא"ר (ס"ק ב) שמדובר כגון שנוסע לטויל, אך לצורך פרנסתו, כתב הערוך השלחן (ס"ב) שנחשב כהולך לדבר מצוה, שהרי מצוה לפרנס את אשתו וזרועו.

[משנ"ב ס"ק נה]

וְכָדִי שְׁלֵא יִבְטֵל מְלַמְּדוֹ לִילָף לְבֵית־הַקְּנֶסֶת⁶¹ וכו', שְׁקֹבֵעַ לְרַבִּים לְלַמְּדוֹ הַתּוֹרָה⁶², בְּנֻדָּאֵי קִדְשָׁתוֹ חֲמוּרָה יִתֵּר מְבִית־הַקְּנֶסֶת⁶³ וכו', יִתֵּר מְבִית־הַקְּנֶסֶת⁶⁴.

61) ואף כשיש באפשרותו ללכת להתפלל בבית מדרש הקבוע לרבים, משמע בחיי אדם (כלל יז ס"א) שיש מעלה בבית המדרש שהוא עצמו לומד בו.

ק"ח באר הגולה

1 הרמב"ם פסק ג
מהלכות קריאת שמע

הלכות קריאת שמע סימן פז פח

שנתבאר בסימן עט. *וכן אם פפה עלהם (1) (1) פלי, אף-על-פי שהם עמו בבית הרי אלו כקבורים ומתו לקרות כנגדו:

פח בעל קרי מתו בקריאת שמע, ובו סעיף אחד:

א כל הטמאים קורין בתורה וקורין קריאת שמע ומתפללין, בחוץ מבעל-קרי, שהוציאו עזרא מפל הטמאים ואסרו בין דבר-יתורה בין בקריאת שמע ותפלה עד שיטבול, (א) כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן פתרנגולין. (ב) וְאֶחָד־כֶּף בְּשֵׁלוֹ (ג) אותה תקנה והעמידו הדבר על הדיו, שאף בעל-קרי מתו בדבר-יתורה ובקריאת שמע ובתפלה בלא טבילה ובלא רחיצה דתשעה קבין, *וכן פשט (ב) (ב) (ד) המנהג: הגה יש שכתבו שאין לאשה (3) (ה) נדה בימי ראייתה לכנס לבית-הכנסת (1) או להתפלל או להזכיר (4) השם או לגע בספר

א הרי"ף וטראיש
טקא דברכות כ"ו
ב שם דף כב
והבבא קמא דף פב
ג ברכות כ"ב והלוי
קל"ו

שערי תשובה

(ב) המנהג. עבתי דשאובים שרים, ועין בל"ח ברכות דאפלו חמין שרים לטבילה זו מדאמרין אפשר בקרחתאות ע"ש. ועין בשו"ת מאמר-מרכיז סי' א וסימן ב בשבת דאין תציעה פוסלת בטבילה זו של בעלי קריין, דהא ט' קבין מהני א"ע שנגלו בארץ ואין מהם מקרימין, והראיה מסוף יומא משפשוף דקרי שפרשי"ט משום תציעה, י"ל דהתיא בתקנת טבילה אמתר ע"ש, וכן המנהג שבטבילת אנשים אין מן מקרקעין, וצ"ע:

באר היטב

שהוא בלוע בתוכו כרו בתוכו, אבל של מכות אפלו אינה רחוצה מהני כפיה, דאין אסורו אלא מתוכו, מ"א: (1) פלי. קחב ה"כ: משה גבוה יר"ד והמחצות מגיעות לארץ והגוף אחורי משה, מקרי מחצה ושרי לקרות עכ"ל, וכתב מ"א ונ"ל ודקא כשהמטה חוצצת מפתל אבל בלא"ה לא חשיבה מחצה, עין שם. הניחם תחת המטה ומחצות המטה מגיעים עד פחות מג' סמוך לארץ, שרי כ"י ל"ח ב"ח. ועין סימן תקב ס"א אי אמרינן לבוד בכלים, אבל הקא כ"ע מודו דקסותום דמי, ומה"ט נ"ל דה"ה אם קפה עליו קלי ויש קצת אורי בין הקלי לקרקע כגון שבוטל קצת מצד א' אמרינן לבוד, אבל אם הכלי פתוח למעלה אפלו פחות מג' אסור דבצי שהיא מכסה, מ"א:

(ב) המנהג. ואף הנהוג טבילה זו, ודקא בריא או חולה ששמש מטתו, אבל חולה שראה קרי לאנסו פטור, כ"י רמב"ם. וכן אם ראה מים חלוקים לא גזר עזרא. ומ' סאה מים שאובים שרים לטבילה זו, מ"א ופרי"ח. והטור סי' רמא כתב: ויש חסידים ואנשי מעשה שמחמירין על עצמן וטובלין, ודמרא יתרה הוא, דל"ד טבילה אלא רחיצה בטי' קבין ע"ש. ומבאר בב"י שד"ן ט' קבין הוא אפלו במים שאובים ונאפלו מג' (או) [אבל לא] מד' כלים ובאפן שלא יפסיק משפכת כלי א' עד שיתחיל השני, אבל מד' ולמעלה אין מצטרפין כלל. והנן ט' קבין צריך שישפף עליו אבל לא לטבל בתוכם, בין אם הם בכלי או בקרקע, וכן יש לנהוג באותם שנהגים להשתר בעריה וע"כ ע"י ט' קבין, ט"ז. ושעור ט' קבין הוא ט"ו קווארט פוליש"י, עין ט"ו ס"ד. והרמב"ם כתב שמיקויו לא בטל טבילה זו: (3) נדה. כתב ר"י יש טועין לומר שהנשים יולדות לא יכנסו לבהכ"ע עד שעברו מ' לזכר ופ' לנקבה, ומנהג טעות הוא וצריך למחות בידם, ע"ת: (2) השם. וברכת-המזון

באור הלכה

אף-על-פי שהן גבוהין י' טפחים לא הוי מחצה להפסיק: * וכן אם קפה וכו'. כתב הלבוש: אם העמיד להגוף והעבית בתוך כלי שמחצותיה גבוהין יותר מן הגוף והעבית עד שאין נאין, הוי כמכסין ומפרס אם אין ריח רע; אבל הפחלת-צבי והלחם-חמורות חולקין וסוברין ולא מהני, אם לא כשחצותיה גבוהין יותר שערה טפחים, כן כתב אליה רבה. כתב הפרי"מגדים: גג רחב שבוטל על הכית ושקורין פיר ליבין⁸, לא נחשב זה לרשות כפני עצמו לגבי רשות-הרבים, על-כן אם יש צואה חוצה לו אסור לומר תחפיו דבר-יתורה, ונאפלו באין הוא; ועין בסימן עו סעיף ח, דאפלו אם הוא רק מקום הראוי להסתפק צריך לזכר בה: * וכן פשט המנהג. עין במשנה ברוחה מה שכתבנו דאיתן הנהגים בטבילה, אפלו הכי חולה לאנסו פטור מכלים, קצת נראה דחולה נקרא לענין זה מי שהוא

משנה ברוכה

ולא הפסק מחצה. ומטות שלנו שרגליהן גבוהות שלשה טפחים, צריך הרחקה מהגוף כדיו: (1) פלי. אפלו (כא) יש קצת אורי בין הקלי לקרקע, כגון שבוטל קצת מצד אחד כל-שהוא פחות משלשה טפחים, אמרינן לבוד והרי כמכסה¹¹, אבל אם הכלי פתוח למעלה, אפלו פחות משלשה אסור¹²:

א (א) פדי וכו'. וגם (ב) כי הקרי בא מקלות-ראש, (3) ודבר-יתורה צריך להיות באימה ויראה ברתת ויזע כמו בכת ותינתה: (ב) וְאֶחָד־כֶּף בְּשֵׁלוֹ. ומפל מקום (2) מי שירצה לנהג ולטבל, תבוא עליו ברכה¹³; ודקא אם על-יד-יה לא יעבר זמן קריאת שמע ותפלה¹⁴; ואפשר (ד) דאפלו אם על-יד-יה יתבטל מתפלה בצבור¹⁵, גם-כן אין נכון להתחמיר בזה¹⁶: (2) אותה תקנה. שהיתה גזרה (3) שאין רב הצבור יכולין לעמוד בה, ובטלוה¹⁷ משום (1) בטול תורה ומשום בטול פריה ורביה: (ד) המנהג. ומפל מקום (1) ויש אנשי מעשה שנהגין בתקנה זו¹⁸ וטובלין את עצמן לקרין¹⁹, ואם קשה עליהם הטבילה רוחצין את עצמן בתשעה קבין. וכתבו (ח) האחרונים, שארבעים סאה מים שאובים שרים לטבילה זו²⁰, וכן התשעה קבין הוא גם-כן במים שאובים, ואפלו (ט) משלשה כלים, (1) ובאפן שלא יפסיק משפכת כלי אחר עד שיתחיל השני, אבל יותר משלשה כלים אין מצטרפין לשעור תשעה קבין. והנן תשעה קבין, צריך שישפף עליו, (יא) אבל לא לטבל בתוכם, בין אם הם בכלי או בקרקע, דכל שהוא דרך טבילה בעיניו ודקא ארבעים סאה (יג) ובקרקע כשאר טבילות. (יג) ומפל מקום אם נכנס חציו למקנה ולא הרפין ראשו לטבל חציו גופו אשר בחוץ, רק שפכו עליו מלמעלה תשעה קבין, מועיל לטהר. כתב בספר משה-אפרים, דבצת שפיכת התשעה קבין על האדם, יש לו לעמוד וקוף ויפתי ידיו מנחים נגד לבו, ולא ידחק אותם בחבוק הרבה רק ברוח קצת כדי שיבואו המים גם שם, ויזהיר לשופכים²¹ עליו שישפכו כנגד גופו ממש²². ושעור תשעה קבין, עין בבאר היטב שהוא שעור ט"ו קווארט פוליש"י; עין בספר משה-אפרים הנ"ל שכתב דבקווארט²³ שלנו צריך כ"ד קווארט לשפיכת תשעה קבין²⁴, ובשעת הדחק שאין הפלים מצויין כל-פה, יש להקל ב"ח קווארט. וכן יש לנהג בכל זה אותם שנהגים להטהר בערב-ראש-השנה וערב-יום-כפור על-ידי תשעה קבין. כתב במגן-אברהם, דאף הנהוג טבילה לקרי, ודקא בריא או חולה ששמש מטתו, אבל חולה שראה קרי לאנסו פטור מכלים, ואין לו (יד) רק לרחץ אותו מקום שלא יהיה מלכלף משכבת-זרע²⁵, וכן בריא שראה מים חלוקים פטור מכלים²⁶, דלא גזר עזרא על זה לענין דבר-יתורה ותפלה, ורק לענין תורמה טמא משום מים חלוקים²⁷: (ה) נדה²⁸. (טו) כתב רבנו ירמיהו: יש טועים לומר, שהנשים יולדות לא יכנסו לבית-הכנסת עד שעברו ארבעים יום לזכר ושמזנים לנקבה, ומנהג טעות הוא וצריך למחות בידם: (ו) או להתפלל וכו'. ובבב"מין זבא סימן קנב כתב, שלא נהגו רק שלא לכנס

שער הציון

(כא) מגן-אברהם: (ב) טור: (3) גמרא: (2) פרי"מגדים: (ד) דבין שפכו בטלוה אין להתחמיר במידי דאית ליה קלא: (5) רמב"ם: (1) מגן-אברהם: (1) אליה רבה: (2) בית-יוסף ומגן-אברהם וש"א: (3) פרי"מגדים דלא כט"ו: (1) ט"ז: (1א) בית-יוסף: (יג) חרשיו ר' עקיבא איגו: (יג) בית-יוסף: (יד) שלחן-שלמה: (טו) עלת-תמיד:

הַלְבוּת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן פַּח

(הגהות מיימוני פ"ד), וַיֵּשׁ אֲמָרִים שְׁמַתְרַת בְּכַל, וְכֵן עָקַר (רש"י הלכות נדה). (ז) אָכַל הַמִּנְהַג בְּמַדְיֵנוֹת אֵלּוּ פֶּסֶקְרָא רַאשׁוֹנָה. וְכַיִּמִּי לְבוֹן נִהְגוּ הַתֵּר. וְאַפְלוּ בְּמָקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְהַחֲמִיר, בְּיָמִים (ד) (ח) נוֹרְאִים וְכַהֲאִי גִּוְנָא שְׂרָבִים מִתְאַסְּפִים לִילְדָּה לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, מִתְרִין לִילְדָּה לְבֵית־הַכְּנֶסֶת כְּשֶׁאֵר נָשִׁים, כִּי הוּא לָהֶם עֲצָבוֹן גְּדוֹל שֶׁהַכֹּל מִתְאַסְּפִים וְהֵן יַעֲמְדוּ חוּץ (פסקי מהרא"י סי' קל"ב):

בְּאֵר הַיֵּטֵב

נוֹרְאִים לְכָל כְּהֵאִי גִּוְנָא, מְעַלְי־צָדֵק. וְכַתֵּב מ"א וְג"ל בִּינוֹן שְׁמַתְרִים לִילְדָּה לְבַהֲכִינֵי מִתְרִים ג"כ לְהַתְּפַלֵּל. וְה"ה אִם מְשִׁיאָה בְּנָה אוֹ בֵּתָה אוֹ שֶׁהִיא בְּעֶצְמָה יוֹלְדָתָה, שֶׁהוֹלְכִים לְבַהֲכִינֵי אַחֵר ד' שְׁבוּעוֹת, שְׂרִי בְּכָל גִּוְנָא אַעֲפִי שֶׁהִיא נָדָה עכ"ל, וְעַיִן תְּשׁוּבַת בְּאֵר־עֶשֶׂק סי' לו':

מְשִׁנָּה בְּרוּרָה

לְבֵית־הַכְּנֶסֶת¹⁶ וְלֹא לְרֵאוֹת סִפְר־תּוֹרָה, וְגַם כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּלֵת אֵינָה עוֹמֶדֶת בְּפָנֵי חֲבְרוּתֶיהָ, וּמְשׁוּם מְנַהֵג וְכָבוֹד עוֹשִׂין בֵּן וְלֹא מְשׁוּם אֲסוּר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן הִסְפִּימוּ (טו) הָאֲחֵרוֹנִים דְּצָרִיכָה לְהַתְּפַלֵּל בְּבֵיתָהּ, וּלְבָרְךָ כָּל הַבְּרָכוֹת¹⁷, וּבְפֶרֶט בְּרַכְת־הַמְּזוֹן וְקִדּוּשׁ שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה, וְעַיִן בְּמַגְן־אֲבָרְהָם: (ז) אָכַל הַמִּנְהַג וְכו'. וּבְמַדְיֵנוֹתֵינוּ נוֹהֲגִין הַתֵּר לְעוֹלָם¹⁸, וּמְבָרְכוֹת וּמִתְפַּלְלוֹת, וּמְכַל מְקוֹם לֹא יִסְתַּכְּלוּ בְּסִפְר־תּוֹרָה בְּשַׁעַר שְׁמַגְבִּיהֵם אוֹתָהּ לְהֵרָאוֹת לְעַם¹⁹ [ח"א]. עוֹד כְּתֵב, שְׁלֹא יִכְנָסוּ²⁰ לְבֵית־הַקְּבָרוֹת²¹ עַד שִׁיטְבִל²²: (ח) נוֹרְאִים. וּמִיּוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל סְלִיחוֹת וְאֵילָף (י) מְקַרְי יָמִים נוֹרְאִים לְכָל כְּהֵאִי גִּוְנָא. וְהוּא הַדִּין אִם מְשִׁיאָה בְּנָה אוֹ בֵּתָה אוֹ שֶׁהִיא בְּעֶצְמָה יוֹלְדָתָה, שֶׁהוֹלְכִין לְבֵית־הַכְּנֶסֶת אַחֵר אַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת, שְׂרִי אַף־עַל־פִּי שֶׁהִיא נָדָה, וְכִיּוֹן שְׁמַתְרִים לִילְדָּה לְבֵית־הַכְּנֶסֶת שְׂרִי גַם־כֵּן לְהַתְּפַלֵּל בְּכָל זֶה לְכַלֵּי עֲלָמָא:

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(טו) פְּרִי תֵדַשׁ וּמַגְן־אֲבָרְהָם וּמַגְן־גְּבוּרִים וְכֵן מוֹכַח מִהַגְרָא: (פ) מַגְן־אֲבָרְהָם:

תְּשַׁמַּע מְאַחֲרִים, וְאִי לִיקָא אַחֵר תְּבַרְךָ בְּרַהֲמִי בְּעֶצְמָה בְּלַחֵשׁ וְכ"ש קִדּוּשׁ דְּהוּא מְדַאֲרִיתָא. וּבב"ז סי' קנ"ג כְּתֵב שְׁלֹא נִהְגוּ רַק שְׁלֹא לְכַנֵּס לְבַהֲכִינֵי וְלֹא לְרֵאוֹת ס"ת, וְגַם כְּשֶׁמִּתְפַּלְלִין אֵינָה עוֹמֶדֶת בְּפָנֵי חֲבְרוּתֶיהָ, וּמְשׁוּם מְנַהֵג וְכָבוֹד עוֹשִׂין בֵּן וְלֹא מְשׁוּם אֲסוּר עכ"ל, וְכֵן עָקַר, מ"א: (ד) נוֹרְאִים. וּמִיּוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל סְלִיחוֹת וְאֵילָף מְקַרְי יָמִים

בְּאֵר הַלְכָה

חלוש²³, וְרֵאנָה לְזֶה מְבָרְכוֹת כ"ב לְעַיִן תְּלַמִּידֵי־תַּנְכְּמִים, עַיִן שֶׁם בְּרַש"י דְּבוּר הַמִּתְחִיל אֶפְשָׁר. וְדַע עוֹד דְּמָה שְׁמַסְתַּפֵּק בְּשַׁעֲרֵי־תְּשׁוּבָה לְעַיִן תְּצִיבָה בְּטְבִילַת בַּעַל־קָרִי, מְצַאֲתִי בְּסִפְרֵי הָאֲשָׁכּוֹל שֶׁנִּכְיָנוּ עִמָּה לְאוּרוֹ, שֶׁכְּתֵב בְּקִדְוָא דְּאִין פּוֹסֵל תְּצִיבָה בְּנָה²⁴, אִךְ בִּישׁ תְּצִיבָה בְּרַב גּוֹפּוֹ, מְשַׁמַּע שֶׁם דְּפוֹסֵל גַּם בְּנָה:

וְעַיִן בְּמַגְן־אֲבָרְהָם: (ז) אָכַל הַמִּנְהַג וְכו'. וּבְמַדְיֵנוֹתֵינוּ נוֹהֲגִין הַתֵּר לְעוֹלָם¹⁸, וּמְבָרְכוֹת וּמִתְפַּלְלוֹת, וּמְכַל מְקוֹם לֹא יִסְתַּכְּלוּ בְּסִפְר־תּוֹרָה בְּשַׁעַר שְׁמַגְבִּיהֵם אוֹתָהּ לְהֵרָאוֹת לְעַם¹⁹ [ח"א]. עוֹד כְּתֵב, שְׁלֹא יִכְנָסוּ²⁰ לְבֵית־הַקְּבָרוֹת²¹ עַד שִׁיטְבִל²²: (ח) נוֹרְאִים. וּמִיּוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל סְלִיחוֹת וְאֵילָף (י) מְקַרְי יָמִים נוֹרְאִים לְכָל כְּהֵאִי גִּוְנָא. וְהוּא הַדִּין אִם מְשִׁיאָה בְּנָה אוֹ בֵּתָה אוֹ שֶׁהִיא בְּעֶצְמָה יוֹלְדָתָה, שֶׁהוֹלְכִין לְבֵית־הַכְּנֶסֶת אַחֵר אַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת, שְׂרִי אַף־עַל־פִּי שֶׁהִיא נָדָה, וְכִיּוֹן שְׁמַתְרִים לִילְדָּה לְבֵית־הַכְּנֶסֶת שְׂרִי גַם־כֵּן לְהַתְּפַלֵּל בְּכָל זֶה לְכַלֵּי עֲלָמָא:

הלכות קריאת שמע סימן פח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ו]

שלא לכתוב לבית הכנסת¹⁶ וכו', ולקבץ כל התכונות¹⁷.

נסעה להתפלל על קברות אבותיה במקום רחוק, ופתאום ראתה דם וקשה לה לחזור לביתה וליסוע שנית לקברים, כתב השלחן מלכים (דיני נדה ויולדת ס"ק ה עמ' לח) שמותר לה ללכת לקברים.

16) ואף לדעה זו שאין לאשה נדה להיכנס לבית הכנסת, כתב המקור חיים (ד"ה בימים) שאם פירסה נדה בהיותה בבית הכנסת, אינה חייבת לצאת תיכף.

ולענין הליכה לקבר רשב"י במירון בל"ג בעומר, כתב הפתחי מגדים (פ"ג אות קכב) בשם הגר"מ הלברשטאם וכן כתב בספר סוגה בשושנים (פ"א) בשם לקיטת כתי"י של החיד"א, שהמנהג שלא הולכת בימי טומאתה. וכן הורה הגר"ח קניבסקי (דעת נוטה הלכות קריאת שמע עמ' רלג) שאין לה ללכת אפילו לקבר יחיד של תנאים או אמוראים.

17) ולגבי הדלקת נרות שבת, כתב לקמן (סי' רסג ס"ק יא) שגם בימי נידותה, האשה עצמה מברכת עליהם.

[משנ"ב ס"ק ז]

ובמדינותינו נוהגין החר"ם לעולם¹⁸ וכו'. ומקל מקום לא יסתכלו בפספסותיה בשעה שפוגייהם אותה להראות לעינים¹⁹ [ח"א]. עוד כתב, שלא יכנסו²⁰ לבית הקברות²¹ עד שיטבלו²².

22) ובביאור החילוק מדוע לבית הקברות אסורה להיכנס גם כשכבר לא רואה דם עד שתטבול, ואילו לבית הכנסת אסורה להיכנס רק בזמן שרואה, כתב בשיעורי שבט הלוי (סי' קצה סי"ז אות ה) שלבית הכנסת אסרו עליה להיכנס משום גנאי, וזה רק בשעת ראייתה, אבל לבית הקברות אסורה להיכנס משום חומרת צירוף טומאת נדה עם טומאת מת, וזה שייך עד שתטבול.

18) ולענין תפילת אשה נדה בכותל המערבי, כתב הגר"מ גרוס (אום אני חומה ח"א סי' מה) שאין זה כלול בהיתר שכתב המשנ"ב שנוהגים בו במדינותינו, משום שמעלת התפילה במקום זה היא גדולה ביותר, ויש להחמיר בה. אמנם כשרוצה להתפלל שם על צרתה, מותר לה לילך לשם והמנהג נדחה, כיון שבמקום זה התפילה מתקבלת להוציאה מצרתה.

[ביה"ל ד"ה וכן פשט המנהג]

מי שהוא חלש²³ וכו', מצאתי בספר האשכול שזכינו עמה לאורו, שכתב קה"ת דאין פוסל חציצה כנה²⁴.

19) ואיסור הסתכלות זה, ביאר הגר"מ גרוס (שם) שהוא לאו דוקא בשעת הגבהת ספר התורה, אלא שלא לראות כלל את הכתב של ספר התורה.

23) ואף אם יכול לטבול במקוה חם, הורה הגר"ח קניבסקי (טהרות התורה תשובה ח) שלא חייבוהו חז"ל בכך.

20) ויש נשים שנהגו שלא להיכנס לבית הקברות גם בימי הריון, וכתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' מב אות ב) טעם לדבר על פי המבואר במשנה (פרה פ"ג מ"ב), שלצורך הכנת אפר פרה אדומה היו נשים מעוברות יולדות את בניהן על גבי סלע [משום הזהירות שלא להיטמאות בטומאת מת בהתקרבות לקברים, ואילו על גבי הסלע אין לחוש שמתחתיו יש קבר], ומגדלות אותם שם בטהרה, ואף נשים אלו מצפות שמהרה יבנה המקדש ויזכו להוליד בטהרה ויעשה האפר על ידי הבנים שיוולדו להן, ולכן אינן נכנסות לבית הקברות כדי לשומרם בטהרה.

24) וחציצה שיכול להסירה בקלות, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' פח) שטוב להסירה קודם הטבילה.

ולגבי טבילה בערב יום הכיפורים, כתב במשנ"ב לקמן (סי' תרו ס"ק כו) שמותר לאבל לטבול, ומחמת כן מותר לו גם לרחוץ קודם כדי שלא תהיה לו חציצה. ואף שבטבילה שבכל ימות השנה לא מדקדקים בחציצה, כתב המטה אפרים (שם ס"ח) שבטבילה של ערב יום הכיפורים יש לדקדק בה יותר [למרות שיסוד טבילה זו הוא משום קרי].

21) ולענין ההליכה לבית הקברות, הורה הגר"ש וואזנר (מראה כהן עמ' פז) שלכתחילה אין לה ללכת כלל, אמנם במקום הצורך מותר לה ללכת, וראוי שלא תעמוד בקירוב ארבע אמות לקברים. וכן אם

ולגבי חציצה בשפיכה של תשעה קבין, כתב האלף למטה (שם ס"ק ג) שפוסלת, שלא גרע מנטילת ידים שחציצה פוסלת [אולם האלף למגן כתב שדבר זה צריך עיון].